

ТИББИЙ ТЕРМИНЛАР ЛУҒАТИ

Ушбу луғат алифбо (алфавит) тартибида жойлаштирилган.

Кўплаб касалликларнинг номи луғатга киритилмаган. Кўрсаткичдан фойдаланинг. Бошқа касалликлар ҳақида китобдан ўқинг.

А Б В Г Д Е Ё Ж З И Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х С Ч Ш Э Ю Я Ў Қ Ғ Ҳ

А

Абсцесс (хуппос, газак) - Бактерия ёки бошқа инфекция туфайли келиб чиққан йирингли халта.

Алкоголизм (ичкиликбозлик) - Ичкиликбозлик одамнинг пиво, вино, ароқ каби спиртли ичимликларга доимий эҳтиёжи.

Аллергия - Атрофдаги нарсаларга (овқат, чанг, доридармон ва бошқаларга) ўта манфий сезгирлик. Бу ҳолатда одамда тошмалар тошиш, чучкириш, нафас қисиш ва энг оғир ҳолат шок келиб чиқиши мумкин.

Алмашлаб экиш - Бир далада бирин - кетин турли экинларни алмаштириб экиш, бунда тупроқ йилдан йилга кучсизланиш ўрнига, бойроқ бўла бошлайди.

Амёбалар - Сув ёки ичакда яшовчи фақат микроскоп остида кўринадиган жуда кичик

мавжудотлар. Улар ич кетар, ич буруғ (дизинтерия) ва жигар абсцесларига олиб келиши мумкин.

Ампутация - Тананинг бирор қисмини кесиб ташлаш.

Анемия - Камқонликка қаранг.

Антацидлар - Ошқозондаги кислотани назорат қилиш ва ошқозон оғриғини пасайтиришга ёрдам берадиган дорилар.

Антибиотик - Бактерия орқали келиб чиққан инфекцияларга қарши курашувчи дорилар.

Антигистамин - Иситма ва қичишиш каби аллергия таъсирларда ишлатилувчи дорилар. Шунингдек қайт қилишни тўхтатиб, кўп ухлашга сабаб бўлиши мумкин.

Антисептик - Бактериянинг кўпайишига тўсқинлик қиладиган моддалар.

Антиспазматик (Спазмолитик)
Спазмга қарши - га қаранг.

Антитоксин - Зардобга қаранг.

Аорта - Юракдан чиқиб танага қон тарқатувчи йўғон томир.

Аппендицит - Чувалчангсимон ўсимтанинг яллиғланиши.

Артерия - Юракдаги қонни танага тарқатувчи қон томири. Артерияда пульс бўлади. Вена(томир) қонни юракка қайта олиб келувчи томирларда пульс бўлмайди.

Аскарида (қурт) - Одамларнинг ичакларида яшовчи ва ноқулайликлар, қорин оғриғи, қувватсизлик ва баъзан ичакнинг тўсилишига олиб келувчи катта қуртлар.

Асоратлар - Баъзан касаллик сабабли келиб чиқадиган иккинчи даражали соғлиқ муаммолари. Масалан, менингит қизамиқнинг хавфли асорати сифатида келиб чиқиши мумкин.

Атеросклероз - Организмда турли сабаблар туфайли келиб чиқадиган, кимёвий (ёғсимон) моддалар алмашинувининг бузилиши ва шу туфайли қон томирларининг ички қаватини шикастлаб, жиддий

касалликларга (инсулт, инфаркт) олиб келиши мумкин.

Аэрозоль - Нафас йўллариغا сепилади, одатда қалпоғини эзганингизда дори сочилади.

Б

Бавосил (геморрой) - Орқа пешов ичидаги ёки ташқарисидаги оғриқли, кичик шишиқ. Улар шишган веналардир(томирлардир).

Бактерия - Фақат микроскоп остида кўринадиган ва турли инфекцион касалликларга олиб келувчи микроблар.

Балғам - нафас йўллари (бронхлар)нинг шиллиқ қаватларининг йўталганда ташқарига чиқадиган ажрамаси. У йирингли ёки қонли бўлиши мумкин.

Балғам кўчирувчилар - Нафас йўлларидаги шилимшиқларни чиқаришга ёрдам берувчи дорилар .

Бачадон - Аёлларнинг бола ривожланадиган қорин соҳасидаги халтасимон аъзоси.

Бачадон бўйинчаси - Қин орқасидаги бачадоннинг очилиш жойи.

Бачадонни қисқартирувчи дорилар -

Бачадон ва унинг ичидаги қон артерия ва веналарнинг қисқаришига олиб келувчи хавфли дорилар. Улар фақатгина бола туғилгандан кейин, онанинг кўп қон йўқотиш ҳолларида ишлатилиши керак.

Белгилар - Одамнинг қандай касаллик билан оғриётганини билиш учун уни текшириш жараёнида қидириладиган нарсалар ёки ҳолатлар.

Бойлам - Суяк ёки ички аъзоларни бир-бирига бириктириб ушлаб турадиган пишқ бириктирувчи тўқима толалар тутами.

Бронхлар - Ўпкага ҳаво олиб борувчи найлар. Улар орқали одам нафас олади.

Бронхит - Бронхларнинг инфекцияланиши (яллиғланиши).

Буйраклар - Катта ловия кўринишидаги белнинг пастки қисмидаги органлар бўлиб, қонни филтрлайди ва чиқиндиларидан сийдик ҳосил қилади.

Буйрак тоши - Буйракда ҳосил бўладиган ва сийдик йўлларида пастга суриладиган кичик тошлар. Улар белнинг пастки қисмидаги

бир тарафлама, сийдик йўллари ёки қориннинг пастки қисмидаги қаттиқ оғриқларга сабаб бўлиши мумкин.

Бужама (ҳуснбузар) - юз, кўкрак ёки орқадаги учи бир оз йирингли ёки кирдан бўлган қора қалпоқчали шишчалар. Кўпинча ёшларда учрайди (бўйдоқлик).

“Бўри оғиз” - Бундай туғилган боланинг танглайи бўлинган ёки оғиз бўшлиғининг тепа қисмида одатдан ташқари бўлган тиртиқ жойи бўлади.

Бўқоқ - Йодни кам истеъмол қилиш натижасида, бўйиннинг олдинги қисмида ривожланиб борувчи шиш (қалқонсимон безнинг катталашиши).

В

Вазелин - Тери мазларини(суртмаларини) тайёрлашда ишлатиладиган ёғ.

Веналар(томилрар) кенгайиши (варикоз веналар) - Веналарнинг одатдан ташқари шишиб, тўпланиб қолиши, одатда, бу катта ёшдаги одамлар, ҳомиладор аёллар ёки кўп болали оналарнинг оёқларида учрайди.

Вирус - Бактериялардан ҳам кичик бўлган микроблар бўлиб,

улар баъзи инфекцион (юқумли) касалликларга олиб келади.

Витаминлар - Организмнинг тўғри ишлаши учун керак бўладиган “ҳимоя қилувчи” моддалар.

Г

Гормонлар - Махсус иш бажариш учун организмнинг аъзоларида ишлаб чиқариладиган кимёвий моддалар. Масалан: эстроген ва прогестеронлар аёлларнинг ҳайзини назорат қилувчи ва ҳомиладорликдан сақловчи гормонлардир.

Геморрой - Бавосилга қаранг.

Гигиена - Саломатлик учун муҳим бўлган шахсий тозалик ишлари ва чора тадбирлар.

Гипс - Бинт ва албастердан қилинган синган суякни тузалгунга қадар жойида сақлаб турувчи қаттиқ боғлам.

Глюкоза - Организм осон ва тез ишлатиши мумкин бўлган шакар тури. У мевалар, асал таркибида бўлади, У Сувни Тикловчи Ичимлик таркибида ҳам бўлади.

Грижа - Чуррага қаранг.

Грипп - Иситма, бўғинлардаги

оғриқ ва баъзан ич кетиш билан кечадиган қаттиқ шамоллаш.

Гул чанги - Уруғли ўсимликлар гуллари чиқарадиган чанг. Гул чангига аллергияси бор одамларда дарахт ва ўсимликлар гуллаб ҳавода гул чанги кўп бўлган вақтда бурун оқиши, кўзларнинг қичишиши каби холатлар юз беради.

Д

Дерматит - Тери касалликларининг бир тури.

Диета- Парҳезга қаранг.

Дизентерия- Ичбуруғга қаранг.

Ё

Ётоқ яралари - Ётган жойида бошқа тарафига ағдарила олмайдиган касал одамларда пайдо бўладиган сурункали очиқ яралар.

Ж

Жигар - Ўнг томонда қовурғалар остидаги қонни тозалашга ёрдам берувчи ва уни заҳарлардан халос қилувчи орган.

З

Зардоб - Илон чақиши каби заҳардан даволаш учун ишлатиладиган антитоксин (дори).

И

Иллатлар - Туғма иллатлар: боланинг жисмоний ёки ақлан заиф туғилиши, масалан қуён лаб, бўри оғиз, ортиқча қўл ёки оёқ бармоқлар билан туғилган болалар.

Иммунизация - Эмлашга қаранг.

Инсулин - Ошқозон ости бези ишлаб чиқарадиган, қон таркибидаги қанд миқдорини назорат қилувчи модда. Инсулин уколлари қандли диабетини бор касалларини даволашда ишлатилади.

Инсульт - Мияга Қон қуйилишига қаранг.

Инфекция - Бактерия ёки бошқа микроблар орқали келиб чиққан касаллик. Инфекциялар тананинг бирор қисми (инфекцияланган бармоқ) ёки бутун танага (қизамиқ) таъсир қилиши мумкин.

Иситма - Тана ҳароратининг одатдагидан ортиб кетиши.

Ичбуруғ - Шилимшиқ ва қонли ич кетиш.
У одатда инфекциядан келиб чиқади.

Ич кетар - Тез-тез келадиغان суюқ ахлатлар.

Ич қотиши - Қуруқ, қаттиқ, чиқиши қийин ва кам келадиغان ахлатлар.

Ичак - овқатни ҳазм қиладиган найсимон ички аъзо. Ошқозон ва орқа пешов орасида жойлашган канал.

Ичак инвагинацияси - Ичакнинг бир қисми иккинчи, ёнидаги ичакка сирғалиб, кириб қолиши, бунда одатда ичакнинг тўсилиши кузатилади.

Ич юмшатувчилар - Ич қотишига қарши ични юмшатиб, тез-тез келадиغان қилувчи дорилар.

Ич юргизувчилар - Ич кетишга олиб келадиغان кучли юмшатувчи.

Ирсий - Ота-онадан болага маълум касаллик ва белгиларнинг ўтиши.

Й

Йўлдош - Бачадон ичидаги тўқ қалин ва юмшоқ қатлам, бола ва она организмлари қўшиладиغان жой. Йўлдош одатда бола туғилгандан сўнг 15-30 минут ичида чиқади.

Йўгон ичак - Орқа пешовга яқин бўлган ичакнинг тугаш жойи.

К

Камқонлик - Қон таркибидаги қизил ҳужайраларнинг камлиги натижасида қоннинг суюқлашишидан келиб чиқадиган касаллик. Белгиларига чарчаш, рангнинг оқариши ва кам ҳаракатлилики киради.

Кана - Ўрмаловчи ҳайвонга ўхшаш ҳашорат бўлиб, у бошини тери остига киргизиб қонни сўради.

Кариес - Тишдаги ковак.

Катаракта - Бу кўз муаммоси бўлиб, бунда кўз пардаси аста-секин хиралашиб кўриш қобилияти пасаяди. Кўз қорачиғига ёруғлик туширилганда у кул ранг ёки оқ бўлиб кўринади.

Катетер - Қовуқдаги сийдикни чиқариш учун ишлатиладиган резинали найча.

Квашиоркор (ҳўл тўймаслик) - Оқсилларни етарли даражада истеъмол қилмаслик натижасида келиб чиқадиган оғир тўйинмаслик. Квашиокорга чалинган боланинг оёқ-қўллари ва юзлари шишган, арчилаётган яралари кўп бўлади.

Киндик тизимчаси - Бола киндигини она бачадони ичидаги йўлдошга боғлаб турувчи

тизимча.

Киндик чурраси - Киндикнинг катта бўлиб ташқарига чиқиб қолиши, бу ичакни ушлаб турувчи қорин пардасининг шикастланишидан келиб чиқади.

Киста - Организмдаги одатдан ташқари ҳалтасимон, сув билан тўлиб ўсиб бораётган, бўшлиқ.

Ковак - Тишга бактерия кириб уни шикастлаши натижасида пайдо бўлган тешик ёки қора доғ.

Клизма (ҳуқна)- Йўғон ичакка юборилиб, ичнинг келишига олиб келувчи муолажа.

Колострум (оғиз сут) - Она кўрагининг биринчи бор ишлаб чиқарган сути. Унинг кўриниши сув каби бўлса-да, у оқсилларга бой бўлиб болани инфекциялардан сақлайди.

Кома - Одамнинг ўзига келтириб бўлмайдиган даражада ҳушидан кетиши. Бу касаллик, жароҳат, заҳарланиш ёки бошқа касаллик натижасида келиб чиқиб кўпинча ўлимга олиб келади.

Компресс - Тананинг бирор қисмига қўйиладиган тахланган латта ёки болишча. У иссиқ ёки совуқ сувда ҳўлланган бўлиши мумкин.

Контрацептив -

Ҳомиладорликнинг олдини олиш учун ишлатиладиган ҳар қандай усул.

Конъюктива - Кўз оқини қоплаб турувчи ва қовоқнинг ички тарафидаги нозик, ҳимояловчи парда.

Крахмал - Макка, гуруч, буғдой, картошка ва мевали шарбатлар каби қувват берадиган овқатлар таркибида бўладиган модда.

Кретинизм - Боланинг ақлан заиф ва кўпинча кар туғилиши. У кўпинча она парҳезида йод миқдорининг камлигидан келиб чиқади.

Ксерофтальмия - “А”

витаминининг етишмовчилигидан келиб чиқадиган кўзнинг одатдан ташқари куриб кетиши.

Кўкрак абсцесси - Маститга қаранг.

Кетлик-юркак тошмаси - Бола оёқлари орасидаги унинг кўтлик ёки ётоғидаги сийдикдан келиб чиққан қизғиш бичилишлар.

Л

Лимфа тугунлари - Тананинг турли жойларидаги кичик тери ости микробларга қопқон бўлиб хизмат қиладиган шишчалар.

Улар инфекцияланганда шишиб оғриқли бўлиб қолади. Сил ва рақда улар кўпинча шишиб қолади, аммо оғримайди.

Лямблия - Ичакларни инфекциялайдиган, кўпикли сариқ ич кетишга сабаб бўладиган микроскопик паразит.

М

Маразм - Етарли овқатланмасликдан келиб чиқадиган касаллик. Ўта очлик. Одам жуда озгин, вазни етарлича эмас ва кўпинча қорни шишган бўлади.

Мастит (кўкрак абсцесси) -

Бола эмизилишининг биринчи ҳафталаарида юз берадиган кўкрак инфекцияси. У кўкракнинг бир қисми қизиши, қизариши ва шишишига олиб келади.

Менопауза - Аёллардаги ҳайз кўриш циклининг табиий равишда тўхташи, кўпинча бу 40-50 ёш орасида юз беради.

Мигрень - Қаттиқ бош оғриқ, баъзан фақат бир тарафлама бўлади. Кўпинча қайт қилишга олиб келади.

Микроблар - Танада яшовчи жуда кичик организмлар бўлиб, улар баъзи инфекцияларга олиб келади.

Минераллар - Организмга керак

бўлган темир, Кальций ва йод каби оддий моддалар.

Мия томирларида қон айланишининг кескин бузилиши (инсулт) - Мия ичига қон қуйилиши ёки қон бўлакчаси (тромб)дан бирдан келиб чиққан ҳушсизланиш.

Монголоидизм (Даун синдроми)

- Боланинг ақлан заиф, кўзлари ғилай, юзи юмалоқ ва қайғули, қўллари кенг, бармоқлари қисқа бўлиб туғилиши.

Мугуз парда- Кўзнинг тиниқ ташқи қоплами, у рангдор парда бўлиб кўз қорачиғини қоплаб туради.

Мускул ичи уколлари -

Мускулларга кўпинча қўл ёки думбага қилинадиган уколлар, венага қилинадиган уколлардан фарқлидир.

Н

Нафас сони - Одамнинг бир минут ичида олган нафасларининг сони.

Нерв - Миядан организмнинг ҳамма жойларига тарқалган кичик органик толалар. Улар одамга сезги ва ҳаракатлар ҳақидаги маълумотни етказадилар.

Ниналоғич (говмичча) - Киприк олдидаги қизил, шишган

инфекция туфайли келиб чиққан тугунча, у кўпинча кўз қирғоғига яқин жойда бўлади.

О

Овқатга ёлчимаслик-

Организмга керакли даражада етарли овқат истеъмол қилмаслик натижасида келиб чиқадиغان соғлиқ муаммолари.

Озиқ (Озуқали) -

Организмга ўсиш, соғлом бўлиш ва касалликларга қарши кураша олиш учун керак бўлган моддаларга эга овқат озуқали ҳисобланади.

Орган (ички аъзо) - Махсус вазифани бажарувчи ва қисман мустақил бўлган организмнинг бир қисми. Масалан: ўпка, унинг вазифаси нафас олиш.

Организмлар - Кичик тирик жонзот ёки ўсимликлар.

Ошқозон - Овқат ҳазм бўладиган халтасимон аъзо. Халқ орасида ошқозон - қорин деб айтилади.

Ошқозон ости бези - Ошқозон остида жойлашган инсулин гормони ишлаб чиқарувчи орган.

Оқсил - Тўғри ўсиш ва қувват олишга керак бўладиган ўсишга ёрдам берувчи моддалар.

“Оғиздан оғиз”га нафас бериш
- Нафаси тўхтаган одамга бошқа одам ёрдамида нафас бериш усули.

ОИТС (СПИД) - Орттирма Иммуниетет Танқислиги Синдроми.

П

Пай - Мускулларни суякларга боғловчи тўқималар (боғлам, суякларни суякларга боғлаб турувчилардан фарқ қилади).

Паразитлар - Одам ва ҳайвонларда яшовчи ва уларга зарар етказувчи гижжа ва кичик ҳайвонлар. Бурга, ичак қуртлари (гижжа) ва амёбалар паразитлар қаторига киради.

Паралич - Шолга қаранг.

Парҳез - Одам соғлом бўлиши учун истеъмол қилиши керак бўлган овқатлар миқдори ва тури.

Перитонит - Қорин пардасининг яллиғланиши. Бу хавфли касаллик. Қорин тахта сингари қаттиқ бўлиб касал, айниқса оёқларини чўзишга ҳаракат қилганда қаттиқ оғриқ сезади.

Простата беzi - Эркак кишининг сийдик найи (ёки уретра) асосидаги мускулли, қаттиқ без. Кўпинча қари эркакларнинг

простата беzi шишиб, сийиш қийинчиликларини туғдиради.

Профилактик - Касалликнинг олдини олиш.

Птеригиум - Кўз четидан мугуз пардасида ўсиб борувчи гўштли ўсимта.

Пульс - «Қон томири уриши»га қаранг.

Р

Рак - Тананинг турли жойларида ўсиб борадиган ўсимта. Жиддий ҳолларда ўлимга олиб келиши мумкин.

Рангдор парда - Кўзнинг қорачиғи атрофидаги рангли ёки қора қисм.

Рефлекс - Одам ҳаракат қилмасидан аввал юз берадиган автоматик ҳаракат ёки таъсир.

Руҳий тушкунлик (Депрессия) - Ўз қобилиятига ишонмаслик, ғамгинлик, умидсизлик, истакларнинг камайиши, шунингдек, ички аъзолар фаолиятининг бузилиши (юрак муаммолари, озиб кетиши, иштаҳа йўқолиши, бош ва бел соҳасидаги оғриқлар каби) га олиб келади.

С

Салбий (ножўя) таъсирлар

- Дорини ишлатишдан келиб чиққан ёмон таъсирлар. Булардан баъзилари жиддий ва баъзилари эса зарарсиздир.

Санитария - Одамларни тозалikka, касалликнинг олдини олишга, гигиенага эътибор бериш ва жамоа жойларини тоза тутишга чорлаш.

Сарғайиб кетиш - Тери ва кўзларнинг сарғайиши. Бу жигар, ўт, ошқозон ости беzi ёки қон касалликлари белгисидир.

Сафро - Жигар ишлаб чиқарадиган ўт пуфагига йиғиладиган аччиқ, зангори суюқлик. У ичакларда ёғнинг парчаланишига ёрдам беради.

Себорея дерматити - Сурункали тери касаллиги тури. Кўкрак, юз, бош (кулоқ орқасида), кўкракнинг юқори қисмларида, елка, тизза ва тирсак букиладиган жойларда учрайди.

Сийдик системаси - Сийдикни хосил қиладиган органлар мажмуаси: буйраклар, сийдик найчалари, қовуқ ва сийдик йўли.

Синус (бўшлиқ) - Инсон бошининг суякли қисмида кўзнинг тепа ва пастида жойлашган

бўшлиқлар. Ушбу бўшлиқлар шиллиқ қаватларининг яллиғланиши - **Синусит касаллиги** деб айтилади.

Соғлом оилани шакллантириш - Болали бўлиш ёки бўлмаслигини ҳомиладорликдан сақланиш усуллари ёрдамида режалаштириш.

Спазм - Одам назорат қила олмайдиган мускулларнинг бирдан қисқариши. Ичакдаги спазмлар мускулларнинг тортишиб оғришига сабаб бўлади. Бронхлардаги спазм астмада намоён бўлади. Жағ ва бошқа мускуллар спазми қоқшолда учрайди.

Спазмга қарши - Тортишиш ва ичакнинг бураб оғришларини пасайтиришда ишлатиладиган дори.

Спастик - Мия шикастланиши билан боғлиқ бўлган мускулларнинг одатдан ташқари сурункали қисқарган ҳолати. Спастик бола оёқлари қайчи кўринишида бўлади.

Спринцеллаш - Қин ичини сув сочиш орқали ювиш йўли.

Стерил - (1) Жуда тоза ва тирик микро организмлардан холи. Нарсалар қайнатиш ёки иситиш орқали стерилланиши мумкин.

Ҳаммабоп Тиббиёт Қўлланмаси 2013

(2) Стерил, шунингдек, бепушт деган маънони ҳам англатади.

Стериллаш - (1)

Инструмент(асбоб), шиша ва бошқа нарсаларни қайнатиш ёки иситиш орқали тозалаш.

(2) Шунингдек, аёл ёки эркакни операция ёрдамида бепушт қилиш.

Стетоскоп - Туғилмаган боланинг бачадон ичида чиқараётган товушларни эшитиш учун ишлатиладиган асбоб.

Стресс - Ҳаддан ташқари кучли таассуротлар натижасида одамда содир бўладиган ўта кучли асабий ҳолат.

Сувни Тикловчи Ичимлик - Сувсизланишни даволаш учун ишлатиладиган махсус ичимлик.

Сувсизланиш - Организм қабул қилганига нисбатан кўпроқ сув йўқотиши. Ушбу сувнинг етишмовчилиги болалар учун, айниқса, хавфлидир.

Суспензия - Суюқликка аралаштирилган, лекин эримайдиган кукун.

Т

Токсикоз - Ҳомиладорликнинг биринчи ойларида, кўпинча

эрталаб бўладиган кўнгил айтишлар ва қайт қилишлар.

Талассемия - Маълум давлатларда мавжуд бўлган наслий камқонлик тури. Бола 2 ёшгача жуда камқон бўлиши, жигар ва талоғи шишиб кетиши мумкин.

Таносил касалликлари - Жинсий алоқа орқали юқадиган касаллик.

Таъсир доираси кенг антибиотиклар - Микро организмларнинг кўп турларига қарши курашувчи дорилар.

Таъсир доираси тор антибиотиклар - Фақатгина маълум турдаги бактерияларга қарши курашувчи дорилар.

Тарвоқ - Терига нисбатан кўтарилган, қичишадиган доғлар. Улар ҳаммаси бирдан пайдо бўлиб бирдан йўқолиб кетиши ва бир жойдан иккинчи жойга кўчиши мумкин. Аллергик таъсирнинг бир тури.

Термометр - Одамнинг тана ҳароратини текшириш учун ишлатиладиган асбоб.

Тинчлантирувчи - асабийлашишга ва хавотирланишга қарши

ишлатиладиган дорилар.

Токсемия - Организмдаги маълум заҳарлардан келиб чиққан касаллик, масалан, сийиш токсемияси (ёки уремия, сийдик билан заҳарланиш).

Тола (клетчатка). Толали овқатлар - Асосан кўкатларнинг таркибида бўлиб, ўсимликнинг кимёвий моддаларидан иборат. Одам танасида тўлиқ ҳазм бўлмай ичнинг юмшашига олиб келади.

Тумов - Бурун шиллик пардасининг яллиғланиши, кўпинча аллергияларда учрайди. Пичан иситмаси.

Тутқаноқ - Касал одамда назорат қилиб бўлмайдиган титрашлар. Одатда менингит ёки эпилепсия каби касалликларда учрайди.

Тухумдон - Аёл қорнида бачадонга яқин жойлашган икки кичик халтачалар. Улар эркак спермаси(уруғи) билан қўшилиб, бола ҳосил қилувчи тухумларни чиқаради.

Тулғоқ - Тугруқ даврида бачадон мускулларининг қисқариб қотиши.

У

Умумий ном - Турли фирмалар томонидан берилган номлардан

фарқлаш учун дорининг махсус номи.

Ф

Фирма томонидан берилган ном.

Сотилиш номи. Фирманинг маҳсулотга қўядиган номи. Фирма томонидан берилган ном, одатда махсус бўлиб, кўпинча бир хил тиббий номдаги дориларга нисбатан қимматроқ сотилади.

Фолат кислотаси - Тўқ яшил баргли сабзавотлар таркибида бор озуқали модда.

Х

Хеликобактер пилори - Микроблар гуруҳига кирувчи, ошқозон ва ўн икки бармоқли ичак ярасини ҳосил бўлиш сабаби.

Ч

Чипқон - Шишган, яллиғланган терининг остида йиринглаган шиш. Абсцесснинг бир тури.

Чов - Оёқлар танага қўшиладиган жой. Жинсий органларга яқин.

Чурра (грижа) - Ичакнинг қорин мускулларидаги очик жой ёки йиртилган жойидан ташқарига чиқиб тери остидан тўпча ёки шишчанинг ҳосил қилиши.

Чувалчангсимон ўсимтанинг яллиғланиши (Аппендицит)

- Катта ичакка қўшилган, бармоқчалик келадиган кичик ичакчанинг яллиғланиши.

Ш

Шамча - Ўқ кўринишидаги йўғон ичак ёки қинга солинадиган дорининг шакли.

Шанкр - Заҳмнинг дастлабки белгисидан бўлган, жинсий орган, бармоқ ёки лабдаги оғриқсиз яралар.

Шок - Оғир қувватсизлик, тананинг совуқ бўлиши ёки ҳушсизлик ва тез, юзаки қон томири уриши билан кузатиладиган ҳолат. У сувсизланиш, қон кетиш, жароҳат, куйиш ёки оғир касаллик туфайли келиб чиқади.

Шол - Тананинг бирор қисмини ёки бутун танани ҳаракатлантира олмаслик.

Э

Эклампсия - Ҳомиладорлик ёки туғруқдаги кутилмаган тутқаноқ. Ҳомиладорликдаги кеч токсикоз оқибати.

Эмбрион - Энди ривожланаётган боланинг она қорнидаги шакли.

Эмлаш (Имунизация) - Махсус касалликлардан сақлаш учун ишлатиладиган дорилар. Масалан: дифтерия, қоқшол, кўк йўтал, полиомиелит, сил ва қизамиқ кабилар.

Эпидемия - Юқумли касалликларнинг тез ва кенг тарқалиш жараёни.

Эт узилиши (эт чўзилиши) - Пай ёки боғламлар қўшилган жойларнинг кўкариши, тортилиб қолиши ёки узилиши. Эт узилиши эт чўзилишига нисбатан ёмонроқ.

Я

Яллиғланиш - Кўпинча инфекция туфайли қизиб, қизариб, оғриб ва шишиб қолган жой.

Ў

Ўсимта (ўсма) - Организмда одатдан ташқари ўсиб борувчи тўқима. Баъзи ўсимталар рак касаллигига олиб келиши мумкин. Яллиғланишсиз нормал бўлмаган тўқима бўлиши мумкин.

Ўт пуфаги - Жигар остидаги кичик мускулли халта.
Ўт пуфагида сафро тўпланади.

“Ўткир қорин” - Кўпинча тезкор жарроҳлик аралашувини талаб қилувчи қорин соҳасидаги кутилмаган оғриқ. Қориндаги қайт қилиш ва ич кетишсиз бўлган оғриқ ўткир қориндан далолат бўлиши мумкин.

Қон босими - Қоннинг қон томирлари (артерия)га уриш кучи. У одамнинг ёши ва соғлиғига қараб ўзгаради.

Қон томирининг уриш тезлиги (пульс) - Одам юрагининг бир минутдаги уриш сони.

Қорачиқ - Кўз ўртасидаги қора ва юмалоқ жой. У ёруғда кичрайиб, қоронғида катталашади.

Қораталоқ - Бир мушт катталигидаги куракларнинг чап пастки тарафда жойлашган аъзо. Унинг вазифаси қонни филтрлаш ва эски қон хужайраларини парчалаб қайта ишлаб чиқаришга ёрдам бериш.

Қорин пардаси- Ичаклар ва тана орасидаги юпқа қатлам. Ичаклар жойлашган халта.

Қоғоноқ суви - Бачадон ичида жойлашган бола турадиган

халтанинг суюқлиги. У йиртилиб сув чиқа бошлаши, туғруқнинг бошланганлигидан далолат беради.

“Қуён лаб” (оғиз тиртиғи) - Юқори лабнинг оғиздан бурунгача бўлган йиртиғи. Баъзи болалар қуён лаб бўлиб туғиладилар.

Ҳ

Ҳайз даври (ҳайз) - Аёллардаги ҳар ойда келадиган қон.

“Ҳимояловчи овқатлар” - Витамин ва минералларга бой бўлган овқатлар. Улар соғлом бўлиш учун ва касалликларга қарши курашишга ёрдам беради.

Ҳомила - Бачадон ичида ривожланаётган бола.

Ҳомиланинг тушиб кетиши - Бачадондаги ривожланаётган боланинг ўлиши, қон кетиш ва қуюқлашган қон бўлаклари билан аёл ҳомилани йўқотади.

“Ҳомиладорлик ниқоби” - Юз, кўкрак ёки қориннинг ўрта қисмидаги тўқ рангли ҳомиладорликка хос бўлган доғлар.

Ҳуснбузар - «Бўжама»га қаранг.